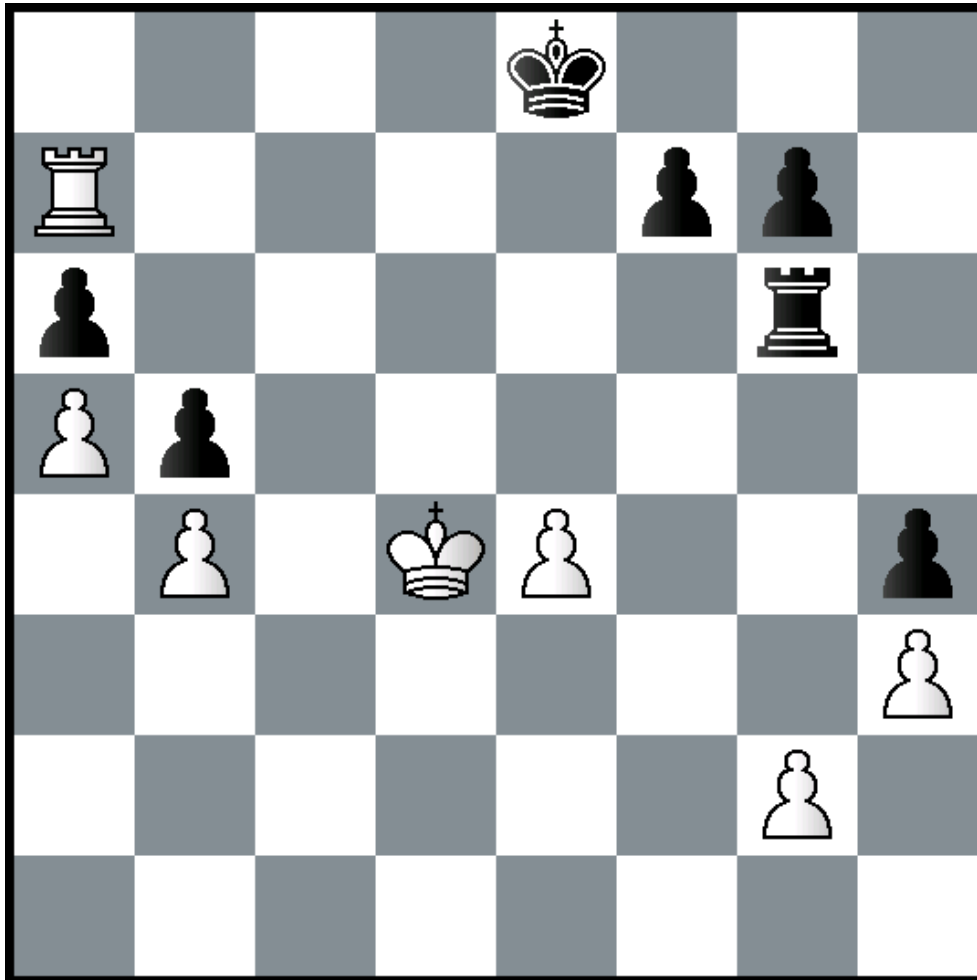

Stelling 1: Toren Eindspel

Jan Timman – Ulf Andersson, Wijk aan zee 1981

FEN 4k3/R4pp1/p5r1/Pp6/1P1KP2p/7P/6P1/8 w

Ulf Andersson is vermaard om zijn eindspel techniek en hij speelt tot aan het eind de beste lijn, die echter ook gewoon verliezend is.

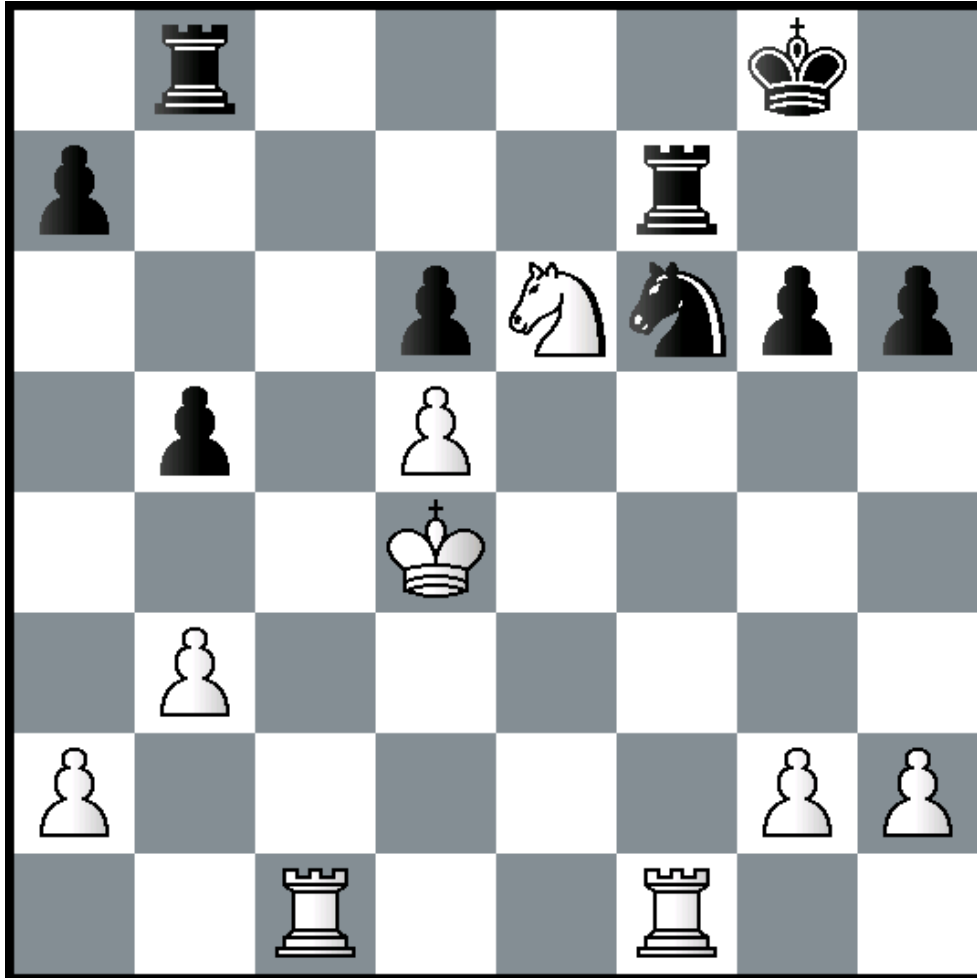
1.Kc5 Te6 (1...Txb2 Het slaan op g2 is niet snel genoeg: 2.Txa6 Tg3 3.Ta8+ Kd7 4.a6 Ta3 (4...Kc7 5.Ta7+ Kb8 6.Txf7 Ta3 (6...Txb3? Is mat in weinig na a7+) 7.Kb6 Kc8 8.Txb7 En zwart is kansloos hier) 5.Kxb5 g5 6.Kb6 Txb3 7.a7 Ta3 8.Th8 Ke6 9.a8=D Txa8 10.Txa8 Ke5 11.Kc6) **2.Tb7!** Zo dringt wit binnen op a6. Als je dit eenmaal hebt gezien blijft dit idee wel hangen denk ik. **2...Txe4 3.Kb6 Txb4** (3...Te6+ 4.Ka7 g5 5.Tb6) **4.Kxa6 Tb2 5.Kb6 Txb2 6.a6 Ta2 7.a7 g5 8.Kc5!** Nog een kleine finesse, zo kan de koning ook nog ergens een pion stoppen indien nodig. **8...f5 9.Tb8+ Kf7 10.a8=D Txa8 11.Txa8 g4 12.Kd4 gxh3** Er is niets beter meer... **13.Th8**

1-0

Stelling 2: Paard en Toren Eindspel

Jan Timman – Yasser Seirawan Las Palmas 1981

FEN 1r4k1/p4r2/3pNnpp/1p1P4/3K4/1P6/P5PP/2R2R2 w

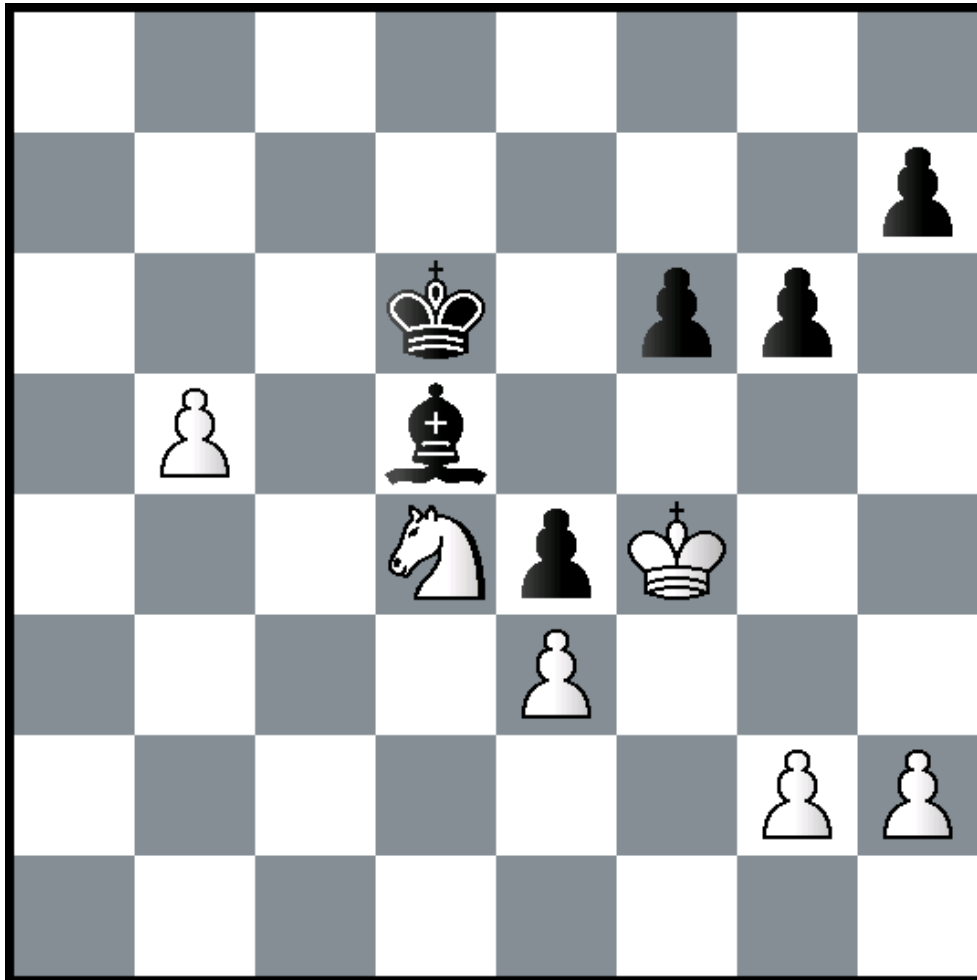
De zwakte van de d-pion is overduidelijk, maar bij het meest taaie tegenspel is de winst verre van makkelijk, of zelfs niet binnen bereik.

1.Tc6 De zwakte van de d-pion en het veld c6 is natuurlijk overduidelijk. **1...Pe8 2.Txf7 Kxf7 3.Ta6 Tc8** Op zoek naar tegenspel op de 2e rij. (3...Ta8 De engine vindt deze zet de beste, omdat dit niet direct een pion verliest. Zwart raakt wel in wat zetdwang, maar wit moet heel secuur spelen voor winst. 4.h4 Ke7 (Nog beter lijkt me 4...Kf6 5.Pc5 Ke7 6.Pe4 Kd7 7.g3 Kc7 8.Pc3 Kb7 9.Tc6 a6 10.Pe4 Td8 11.g4 a5 12.g5 h5 en ik zie geen winst voor wit, maar kan wellicht nog peuteren met 13.Pc3!?) 5.g4 Kf6 6.Ke4 g5 7.hxg5+ hxg5 8.Pd4 en er valt een zwarte pion) **4.Txa7+ Kf6 5.a4** (5.g4 is een sterkere zet. Timman geeft aan dat hij toen niet zag hoe verder te gaan na 5...Tc1, maar heeft later de variant h4 gevonden. 5...Tc1 6.h4 g5 7.Th7! gxh4 8.Txh6+ Kf7 9.g5 Td1+ 10.Ke4 Te1+ 11.Kf3 Kg8! Na 11...Td1 gaat het paard verloren na Th7+ en Te7) **5...bxa4 6.bxa4 Tc2 7.Ta8 Kf7** Dit was de afgegeven zet, in de dagen dat partijen werden afgebroken...Ke7 was beter, maar ook verliezend. Voert te ver voor diepere analyse hier. **8.Pd8+! Kf6 9.Pc6 Pc7 10.Tc8 Pa6 11.Td8 Td2+ 12.Kc4 Tc2+ 13.Kd3 Txd2+ Kg7** De koning moet uiteraard naar een zwart veld, want een paardschaak kost een paard. **15.Td7+ Kf6 16.Kc4 Tb2 17.Ta7 Pb8 18.Pb4 Kf5 19.Tb7 Pa6 20.Tf7 1-0**

Stelling 3: Goed Paard tegen slechte Loper

Jan Timman – Mikhail Tal Wijk aan zee 1982

FEN 8/7p/3k1pp1/1P1b4/3NpK2/4P3/6PP/8 w

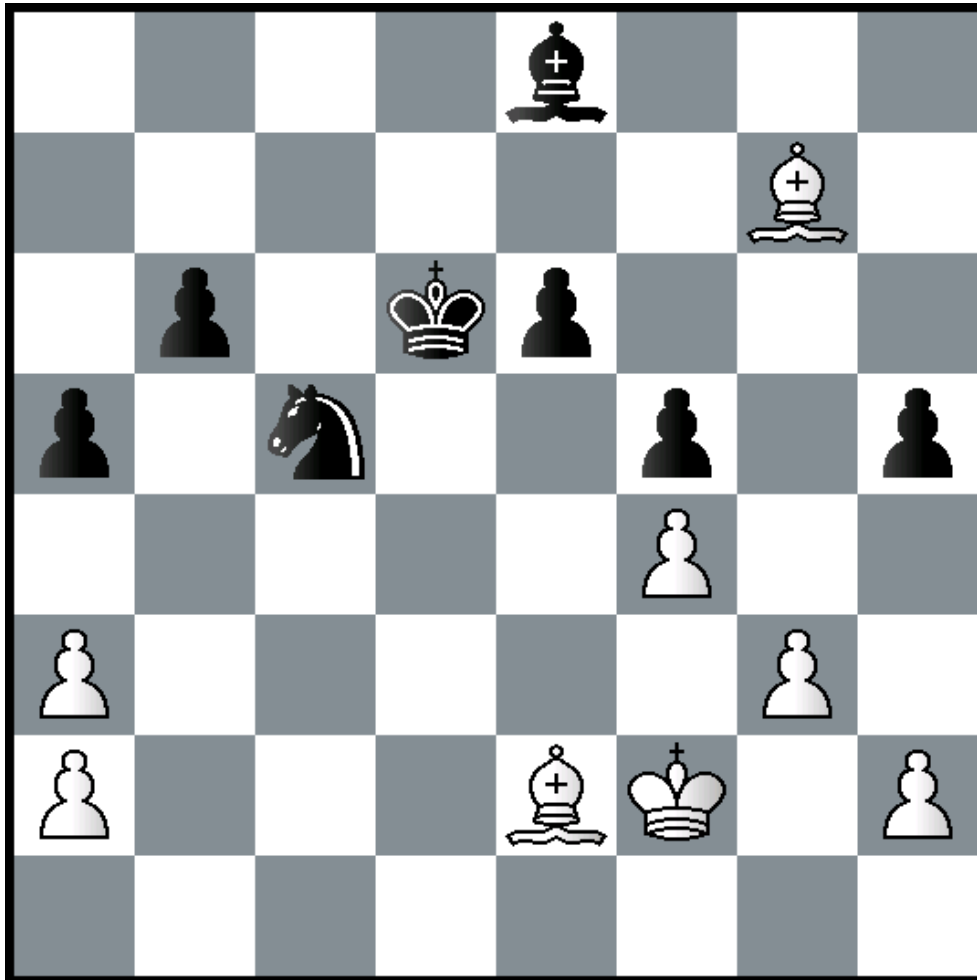

1.Pe2! In ieder geval dreigen om de e-pion te winnen. Weliswaar valt de witte b-pion dan ook, maar na afruil van de loper en paard kan de witte koning binnendringen. **1...Kc5?!** Hoewel dit de meest natuurlijke zet lijkt, is ie niet goed. Zwart gaat nu rap ten onder. (Hoewel bij het beste spel ook verliezend, geeft het volgende de beste kansen, wit moet het nl. wel allemaal vinden. 1...Lb7 2.Pc3 f5 3.g4 fxg4 4.Kxg4 h6 5.Kf4 Ke6 6.b6 (6.Pxe4? g5+ En nu moet wit met Pxg5 remise forceren.) 6...Lc6 Maar als slaan op e4 dus taboe is wat dan? Het paard moet omlopen! Naar de koningsvleugel om daar een verzwakking af te dwingen. De koning maakt dan zijn entree en met de h-pion kan worden gewonnen. 7.Pd1! Ld5 8.Pf2 Lc6 De koning kon niet richting de b-pion, want dan valt wel de e-pion. 9.Kg3 Kd6 (9...Kf5 10.Kh4 h5 11.Ph1 Kf6 12.Pg3 Lb7 13.Pe2 Lc6 14.Pd4 Ld5 Is ook kansloos. Het paard gaat via b5 naar d6 en als de zwarte koning naar e6 gaat, gaat de witte koning naar g5 en wit wint.) 10.Kh4 Kc5 11.Pg4 Kxb6 (11...h5 12.Pe5) 12.Pxh6) **2.Pc3 La8 3.Pxe4+ Kxb5 4.Pxf6 Lxg2** De zwarte koning is te ver van het strijdtoneel. **5.Pxh7 Lf1 6.Pf8 Kc6 7.Pxg6 Kd6 8.Kf5 Lh3+ 9.Kf6 Lg4 10.Pf4 1-0**

Stelling 4: Sterk Loperpaar

Jan Timman – Valery Salov Rotterdam 1989

FEN 4b3/6B1/1p1kp3/p1n2p1p/5P2/P5P1/P3BK1P/8 w

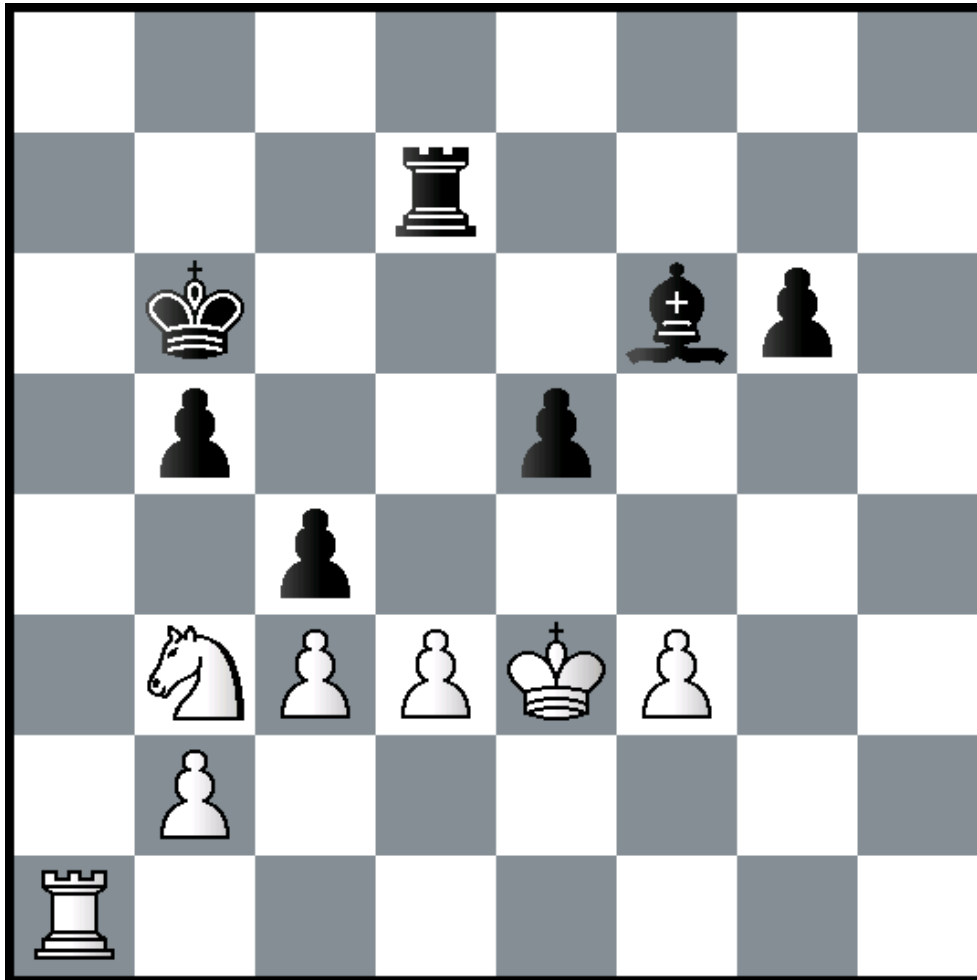

1.Kg2! De sleutelzet! Lijkt tegendraads, je hoort een koning toch te centraliseren?! En ook de engine vindt dit niet meteen de beste zet. Toch heeft het zijn simpele logica, de koning wil de h-pion verorberen en met zijn h-pion promoveren. **1...Lc6+** Deze zet snap ik niet, is echt te langzaam. Waarschijnlijk had Salov het stukoffer op zet 8 hier al ingecalculeerd. **1...Ke7** om naar de koningsvleugel te gaan lijkt me een stuk beter. (1...Ke7 2.Kh3 Kf7 3.Le5 Kg8 4.Lc7 Pd7 5.Kh4 Kg7 6.Lc4 Lf7 is taaie kost voor wit in mijn optiek. (4...b5 5.Lxa5 Kh7 6.Kh4 Kh6 7.Lb4 Pe4 8.Lf8+ Kh7 9.Lxh5 Lxh5 10.Kxh5 Pc3 11.Lb4 Pe4 De pion op a2 is taboe wegens Ld2! In deze stelling zie ik zwart nog wel overleven in een 10 minuten potje. In een echte partij lijkt het plan Le7 en daarna g4 een goed plan.)) **2.Kh3 Ld5 3.Kh4 Lxa2 4.Kxh5 Pe4 5.Kg6 Ld5 6.Ld4 Kc7 7.h4 Pxd3 8.h5 Pxd5 9.Kxh5 Kc6 10.a4 Lb3 11.Lb5+ Kd5 12.Lxb6 e5 13.Kg5 exf4 14.Kxf4 Lc2 15.Lxa5 Kc5 16.Ke5** Salov ging hier nog 5 zetten door, maar dit is rampzalig natuurlijk.1-0

Stelling 5: Sterke koning

Jan Timman – Vasily Ivanchuk Amsterdam 1994

FEN 8/3r4/1k3bp1/1p2p3/2p5/1NPPKP2/1P6/R7 w

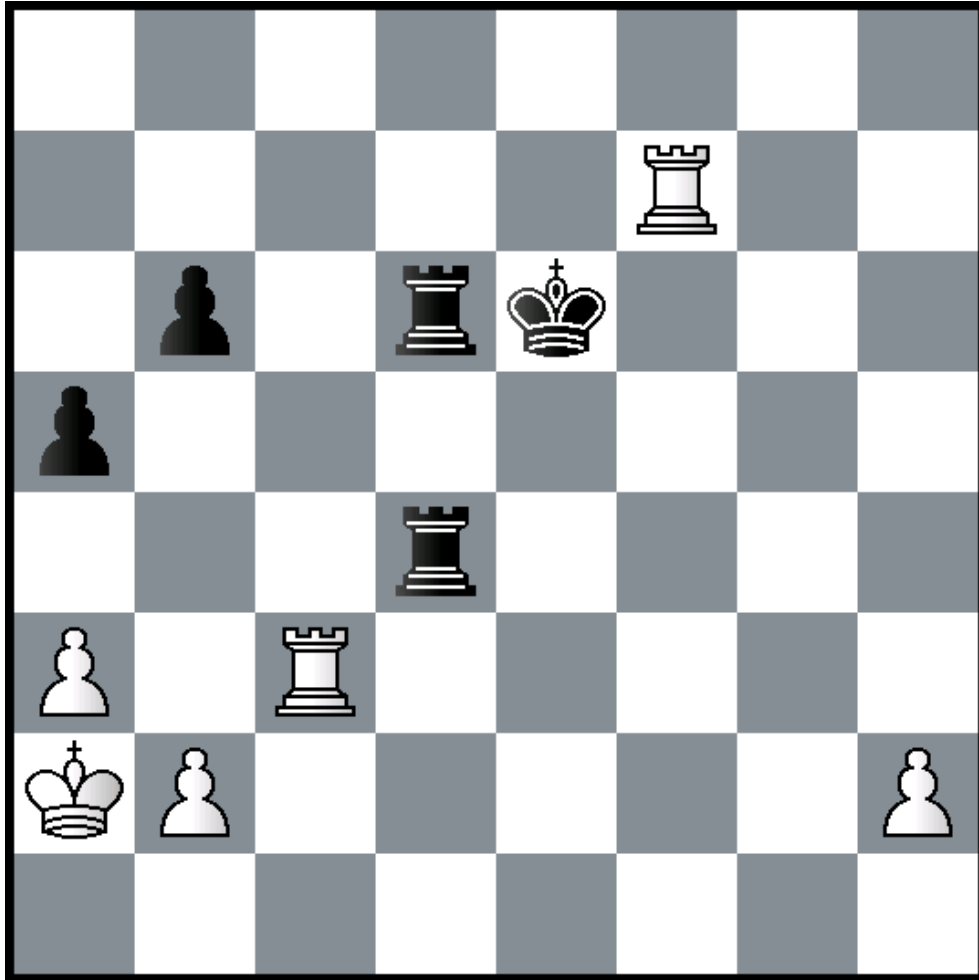

1.Ta6+! Voor diegenen die het bestudeerd hebben is dit uiteraard de beste zet. Mocht iemand dat niet gedaan hebben is mijn inschatting dat hij/zij eerst zal kijken naar wat met de d-pion/paard te doen. 1...Kxa6 2.Pc5+ Ka5 3.Pxd7 Lg5+ 4.Ke4 Lc1! Zelf wat pionnen meesnoepen is het beste. 5.dxc4 Lxb2 (5...bxc4 6.Pxe5 Kb5 7.Kd4 Lxb2 8.Pxg6 En wit staat op winst.) 6.c5! De engine vindt in eerste instantie de volgende lijn beter, maar dan steeds minder, maar lijkt mij veel te remiseachtig. (6.cxb5 Kxb5 7.Kd3 e4+ 8.fxe4 g5 9.Pf6 Kc6 10.Kc2 La3 11.Pg4) 6...Lxc3 7.c6 Ka6 Ook hier heeft de loper last van een pion van dezelfde kleur in het centrum zo als in stelling 3. 8.Kd5 La5?! Hierna gaat het niet meer gerepareerd worden. Beter was 8...Ka7 9.Pxe5 Kb6 10.Pxg6 b4 11.Kd6 b3 12.c7 b2 13.c8=Q Lb4+ 14.Ke6 b1=Q 15.Qd8+ Kb5 En hier zijn nauwelijks winstkansen voor beide partijen. Maar in een 10 minuten potje kan hier nog van alles uiteraard. 9.Pc5+ Ka7 10.Kd6 Kb8 11.Kd7 g5 12.Pd3 b4 13.Pxb4 e4 14.fxe4 g4 15.Pa6+ Ka7 16.c7 Lxc7 1-0 Opgegeven wegens de nogal overtuigende variant 17.Pxc7 g3 18.Pb5+ Kb6 19.Pd4 Kc5 20.Pf3

Stelling 6: Dubbel toren eindspel

Jan Timman – Jan Krzysztof Duda Wijk aan zee 2014

FEN 8/5R2/1p1rk3/p7/3r4/P1R5/KP5P/8 w

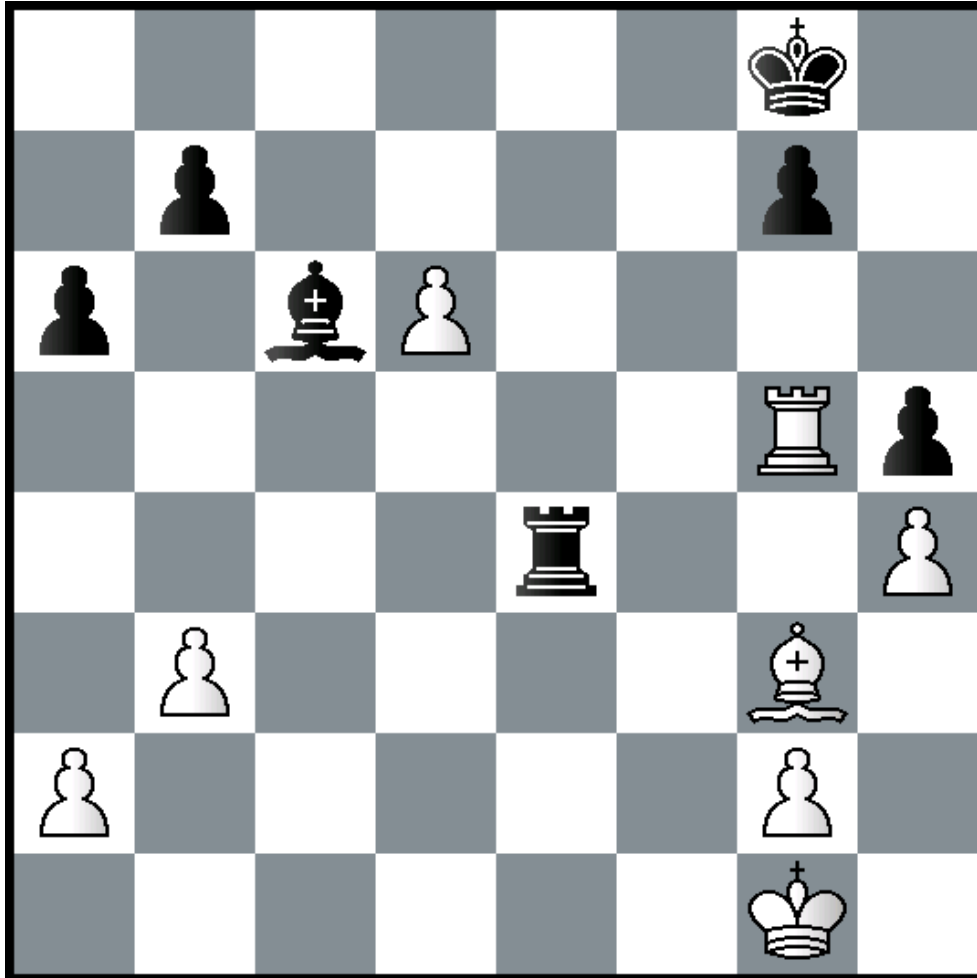

1.Th7 Timman geeft dit een uitroepteken, maar dit ligt toch wel erg voor de hand denk ik. **1...Td2**
2.Tc1!? Dit is wel een intrigerende zet. Omdat zwart wellicht beide torens op de 2e rij wilt hebben, is de toren op de 3e rij misschien niet zo handig omdat zwart op een goed moment a4 kan spelen. Zelf had ik een setje torens afgeruild met 2.Th6+. De engine is het niet oneens hiermee... (2.Th6+ Kd5 3.Txd6+ Kxd6 4.Th3 a4 5.Th6+ Kc5 6.h4 Dit is misschien ook wel remise-achtig, maar wit kan in ieder geval niet meer verliezen, iets wat met dubbele torens nog wel opeens zou kunnen.) **2...Kd5 3.Th5+ Kd4 4.h4 Tf6 5.Tg1 Th2** Het was te vroeg voor Tff2 (5...Tff2 6.Tb5 Tf6 7.Tg4+ Ke3 8.h5) **6.Tg4+ Kd3 7.Td5+ Ke3 8.h5 Th6** Ook hier gaat Tff2 niet door wegens Tb5 **9.Tg3+ Ke4 10.Tgg5 Th3 11.Tge5+ Kf4 12.Tg5** Even zetherhaling, wellicht voor tijdwinst o.i.d. **12...Ke4 13.Tb5 Td6?!** Voor deze zet gaf de engine +1,2 en met Th2 was het waarschijnlijk remise gebleven. Nu geeft de engine +2,5. Gek genoeg geeft Timman geen commentaar op deze zet. **14.Tg4+ Ke3 15.Tg6! Td1** Zwart kon niet ruilen uiteraard, maar nu valt de pion op b6 **16.Tgxb6 a4 17.Te6+ Kf3 18.Tf5+ Kg4 19.Ta5 Thh1** De laatste stuip trekking, dreigt mat. Er is natuurlijk niets aan de hand na 20.Te4+ En de a-pion valt ook. **1-0**

Stelling 7: Ongelijke lopers

Jan Timman – Miguel Najdorf Haifa Olympiade 1976

FEN 6k1/1p4p1/p1bP4/6Rp/4r2P/1P4B1/P5P1/6K1 w

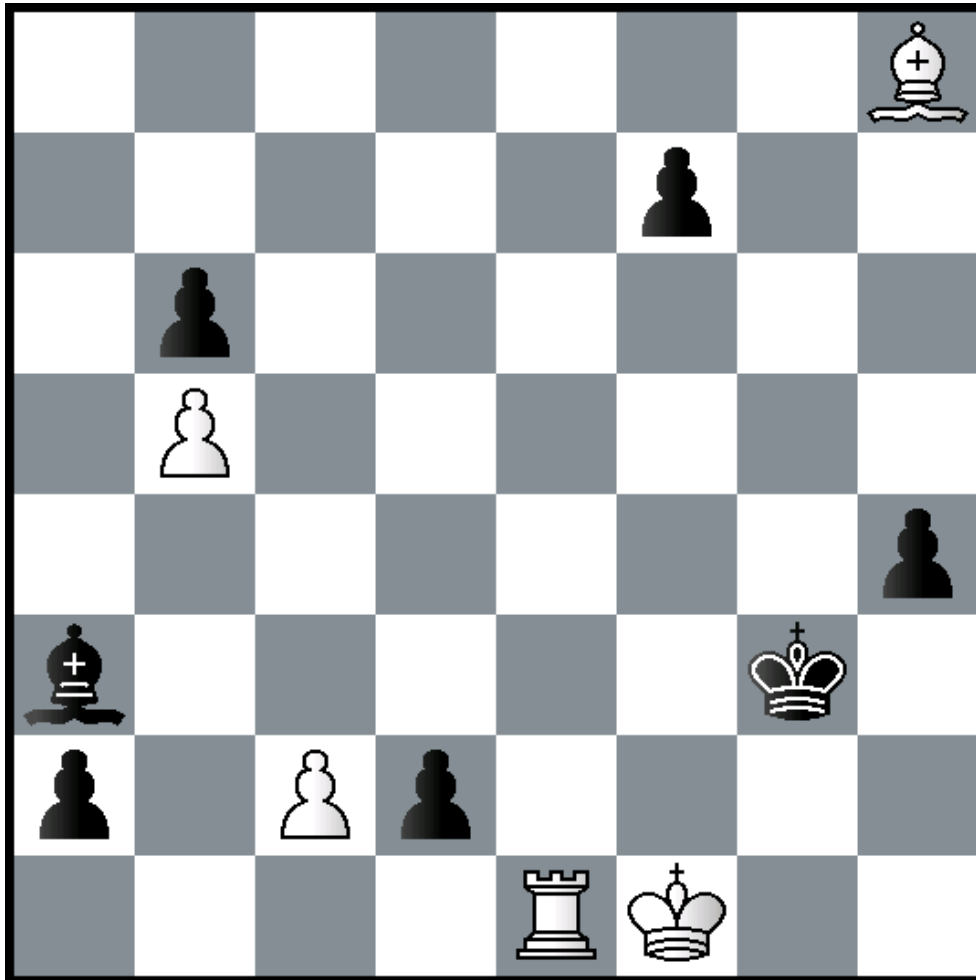

1.Kf2! Slaan met de toren op h5 is na Te2 niet zo best, dus de toren moet van de 2e rij gehouden worden. **1...Kf7?!** Als twee hetzelfde doen, is dat niet hetzelfde! Najdorf had wellicht tijdnoed... Hier had zwart Td4 moeten doen, met een nieuwe dreiging op de tweede rij. Volgens Timman was Najdorf na deze zet bang voor Le5. (1...Td4 2.Le5 Tg4 3.Txg4 hxg4 4.h5 De lijn Kg3 is minder, ondanks twee pionnen minder houdt zwart remise (4.Kg3 Kf7 5.Kxg4 Ke6 6.Lxg7 Kxd6 7.g3 Ke6 Zwart loopt met de koning over de witte velden om de boel te blokkeren. 8.h5 (8.Kg5 Kf7 9.Kh6 Lf3 10.h5 Kg8 11.Lb2 Le2 12.Kg5 Lf3 En het is plus 2, maar wordt ook nooit meer dan dat...) 8...Le4 9.Kf4 Ld3 10.g4 Kf7 11.Lh6 Le2 12.Lg5 Ld1 13.Kf5 (13.h6 Kg6 is simpel remise) 13...Lc2+ 14.Ke5 Ld1)) **2.Txh5 Td4 3.Tf5+ Ke6 4.Tg5 Td2+** Terug gaan naar f7 is geen optie. (4...Kf7 5.Txg7+ Kxg7 6.Le5+ Kg6 7.Lxd4) **5.Ke3 Txa2 6.Txg7 Tb2 7.h5 Txb3+ 8.Kd4 Tb5 9.h6 1-0** Er is niets meer. 9...Th5 10.Te7+ Kf6 11.Le5+ Kg6 12.g4 Th4 13.Lf4 Txg4 14.Tg7+

Stelling 8: Chaos en pat motieven

Studie 93 Jan Timman 100 Endgame studies you must know

FEN 7B/5p2/1p6/1P6/7p/b5k1/p1Pp4/4RK2 w

Hier laat ik de maestro zelf aan het woord, magnifiek...

1. ♖d1

A sober starting move. The alternative 1. ♜e3+, to take the rook to d3, is insufficient for the win because it allows the black bishop to cover the d-pawn from the other end of the c1-h6 diagonal. Black sacrifices a pawn to this end: 1... ♔g4 2. ♜d3 f6! 3. ♜xf6 ♜e7! 4. ♜a1 ♜g5, and Black has nothing to fear.

1... ♜c1 2. ♜e2

White must create space for his king.

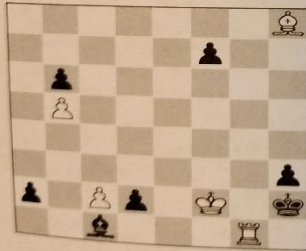
2... h3 3. ♜g1+

Not 3. c4, in view of 3... ♔g2 4. c5 ♜a3! 5. c6 ♜d6, and White cannot win.

3... ♜h2

If Black withdraws his king to the fourth rank, White will have no problem controlling the passed pawns.

4. ♜f2

The end of the initial phase. White has introduced a mating threat. Black, for his part, is going to aim for stalemate.

4... f6

First a pawn sac.

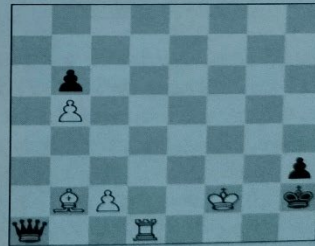
5. ♜xf6 ♜b2

And now a bishop sac. The study is approaching its climax.

6. c3!!

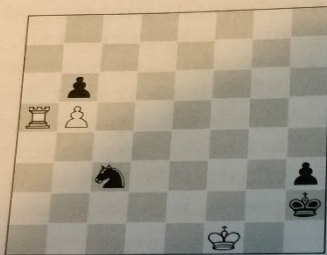
White makes the same pawn sac, but with totally different intentions. To really understand the position, it is important to check what would have happened after 6. ♜xb2. It is clear that Black would lose both his a-pawn and his d-pawn. This looks easy enough: 6... d1 ♖+! 7. ♜xd1 a1 ♔, and if White takes the queen, it is stalemate.

But White still has the fantastic shot 8. ♜h1+!. This rook check is known from a slightly different position by the Russian study composer Makletsov. In this situation, it is not enough for the win, however, because after

8...♔xh1 9.♕xa1 h2 10.♖g3 ♖g1
11.♗d4+ ♔h1 12.♗c5 bxc5 13.♖f2 c4
14.b6 c3 the game will still end in
stalemate. This is why White needs
to shed his c-pawn.

6...♗xc3 7.♗xc3 d1♖+
Black can also reverse the order
of queening, which leads to the
second main line. It goes as follows:
7...a1♖ 8.♖xa1 (not 8.♗xa1, in view
of 8...d1♖+! 9.♖f1 ♖e3+, and it's a
draw because the white king must
continue to cover the rook) 8...d1♖+
9.♖f1 ♖xc3, and now the amazing
rook sac 10.♖a5!!.

In this position, we have a situation
of mutual zugzwang. With White
to move, the position would be
unwinnable, because the rook is
tied to the defence of the b-pawn.
But it's Black's move. If he takes the
rook, the white b-pawn will queen,
while 10...♖d5 11.♖a3 will also end
up losing – White can cover the
b-pawn from b3.

8.♖xd1 a1♖

9.♖h1+!

Now Makletsov's rook sac does
work.

9...♔xh1 10.♕xa1 h2 11.♖g3 ♖g1
12.♗d4+ ♔h1

13.♗c5!

An echo of the rook sac on a5 in the
second main line.

13...bxc5 14.♖f2 c4 15.b6 c3 16.b7
And wins. Because White has
sacrificed his c-pawn, the stalemate
has been eliminated and Black will
be mated.